

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Sammlung von Briefen aus dem 16. bis 18. Jahrhundert -
K 625**

Achenbach, Casimir

[16. Jahrh. - 18. Jahrh.]

Tagebuchartige Aufzeichnungen v. J. 1676-1691

[urn:nbn:de:bsz:31-82109](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-82109)

4 *Constrarius ad jolo sering in aula. 1788*

Cela surpasse la portée de l'esprit
humain.

C'est une sainte abstraction d'esprit
qui respirant des choses basses &
animales s'emploie à la contempla-
tion des divines & célestes, Et
laissant la tout autre travail
ne vaque qu'à célébrer les louan-
ges du St.

tenir sa partie dans les divins
concerts des assemblées célestes.

Quinier qu'un sans ressource.

Vous appellerons bonnes, premie-
rement les choses.

qui rapportent du profit. apporter du plus

Dans une si riche abondance
Et en une si haute perfection.

Une petite & légère ombre.

La dernière, & la plus criminelle
de toutes les injustes. La dernière
opération de l'ignorance
Et l'achèvement

Vous ne pouvez manquer de la raison.
à ce devoir, sans une égrotte
inévitable.

Notre diables n'est pas
capable de lui rendre autre
chose.

Il allume l'amour de Dieu,
dans nos cœurs; il y établit
la piété; y forme la sainteté.

Attirer nous au service de Dieu.

Il endort les passions de nos ans. Il en
calme les agitations; il en adoucit l'aigreur.

Il appaise l'emotion de nos sens
Lees. Il epeint la haine & l'envie.
Il amortit la colere. Il rabbat
les convoitises & les mouvements
de la dissolution. Il chasse
les Demons, & attire les saints
Anges au milieu de nous.

Il contient tout capable, &
la relevation, & l'edification
de nos ames.

Il a cela de sa nature que de
Le soulagement de nos tra-
vaux, & l'addoucisement
des peines.

Il amuse a qqe chose.

La Douceur qu'il repand
dans les ames.

Il n'est point de nuit,
dont il n'adoucesse l'hor-
reur. Il n'est point
d'ennuy, dont il n'endorme
le ressentiment.

C'est le soutien de nre
vieillesse, & le charme de
tous nos ennuy.

Exercice, Entretien, Occu-
pation.

qui est au fond cela mesme
Surtout toutes les
forces de nre Intelle-
gence. Et nous fait
souverainement sous le
faip de sa gloire.
Un abysme sans fond, & sans
river. que nul esprit, ni humanite
ni Angelique pourroit epuiser.

La lumière nous éblouit & la La justice nous est
grandeur nous accable. ^{fray; la puissance}
^{nous confond. la}

Espe. au d'effle de p. i. e. surpasse. sagesse nous éblouit
Elle les comprend & embrasse tous
tes. - Contient. Enferme

3

Faire agir. Mouvoir. mettre
en oeuvre.

Épandre des grâces dans la
nature de l'homme. La bonté
se déploie sur nous

Bouchez le passage. En long
passé.

Liberté. Assurance.

A quoy saurons nous passer
notre temps plus utilement, ou plus
agréablement?

Un travail épineux, & inutile.
Un repos trouble & inquiet.

En venir à nier la providence.

Ils ne font pourtant au fond,
que font.

à son aise. froy.

A la faveur & de la clarté, &
de l'obscurité. p. d'ing. fait.

Ils le seurent sur l'autre bord
de la mer. Voir l'isthme, & les
passés par eux

A qui il ne sert de rien de résister.
Se jeter à corps perdu, dans le
piège.

Et sert à ses desseins y ployant
& tournant tous ses mouvements.

Cela n'est à bien dire qu'un

4

Providentia Providentia.

Un ordre certain: Une juste & raisonnable conduite,
 De admirandis Providentia di-
 vinda, vide omnino Daille, melange
 de Romani, part. 2, serm. ult. p.
 569-576.
 Une fortune temeraire, ou, un aveu-
 gle destin.
 Sa providence luit, & eclate d'une
 facon si illustre.

8. Nov. 1676.

By miss fondalburg, abridg'd brief,
 full of 4 weeks 17 1755 17
 et affequente christophorus illiam
 171515.

St. vltim woffy, walf. tuff, ple
 1715 15 1715 15 1715 15
 (Christophorus vel qd similia) 1715
 vltim 1715.

missi vltim 1715

Basil: p. Mirand. fustre
 metzoff
 vctor von frankmetz, lites cum
 collegio suis,

Inquirere.

5

Impenſioner les myſteres.
Spre ſatisfactio & eſclaircy ſur qque
difficulte.

Il nous ſeroit aſiſe de trouver, ſi
non de quoy contenter entièrement,
au moins de quoy retenir & arreſter
nre eſprit ſur ce ſujd.

Penetrer les ſecrets de qqu.

76. Nov. 9.

שן גדול כפל מפני והנשארם
העבן באופקם.

ſui ſep. filij mei
Car. Teub. & Dotalgia
laboravit. eſt qque qque
vota dicitur. Minus
ſon Catholici.

גין אין פיר איינס בעלעקענטן שלוש
ווא דאס היינציק געזעצן און וועלעם
אונד צוונדן געלעגן ווערן און זיך קענען
קעגן אונד נעמען און און און און און
אונד נעכט אררייכן קען און און
דיינעלע אונד העצן וועלן און און
ו די עיל

76. Nov. 10.

אין איינס אין איינס האל
און און און און און און און און און
קינד איינס.

אין און און און און און און און און
און און און און און און און און און
און און און און און און און און און
און און און און און און און און און

Sapient. Ingeniofy.
Les plus fins, & les plus deliees
de tous les hommes!

11. Nov. 1676.

הלמתי שהיית מלמד את
אדוק יודים דורסיהל מן כאל
ואקו את לטון הקודש!

12. Nov.

Confuse!
res. ty Di. P. 2. 2.
Cum d. 2. 2. 2. 2. 2. 2.

1677.

28. Jan. vel circa illud
tempus.

הלמה אחותי שיבילה דאל שיי עין
דאו קיטבעט געקוין: אונז וער
שווער הער געבן

Passions animal.

Être travaillé de la crainte & de
ces autres mauvaises dévotions.

En être tourmenté.

Dépit.

1677

8 - 9. Mart.

דאז מ'ין קונטרפייט אין דעם נעין גמאך
נעקן דעם פראו דורפלין אירם העראג
געפאלן. וואל אוף דעם בזן אומגעקערט
אן זיי וואנד געלטעט ווירן

דאז מ'ין דעאמאנט אין דעם
רינג אן מעייר האנד גאנץ דען גלאנץ
פעקלורן אול אץ מיט שטייכל אונד רעיגן
דענעלען אים ניכט האב וויזערעגן

קונן.

17. Mart.

לשוכן: *haba hae hebraica*

תתן שכין.

שפה שלמה

20 - 21. Mart.

ראה לי לראות *hominem bicijstem*

hominem bicijstem וקדם

Judicia. Forum.

Travailler au proces de g...
.....

9-10. April.

Wast nunn, lorch gott, Dran
is in ungt in noll p

11-12. Apr. 1.

St. Leonen passy a Monach Fran.
ciscans, cultro me audere
volente p

St. Leonen passy bipont. ma
dura in Altiterram,

16-17. April.

De tribu lunit in celo visis
a me d. 17. 18.

19-20. Apr.

ג'ו אב אין ענגעלאש אונד נאכט
אונד אונד אונד אונד אונד אונד
טאג אונד אונד אונד אונד אונד

21-22. Apr.

זאל אונד אונד אונד אונד אונד
אונד אונד אונד אונד אונד

Ignis, Lumen.

Un grand & lumineux brandon de feu.

9

Eclairer.

a' la lumiere des flambeaux, brennt.

27-28 May.

אחי יאני בסכנת מות זכור היה

קורא: ob. miss. *Ston v. attae n. v. v. v.*

פ. מ. מ.

28-29 Jul.

De heretico (liberale) Margary. com.
bush, quod dicitur, advers. fidei
terrenae, & imp. combustionem dicitur
Caroline, de expiationem pro suis peccatis.

28-29 Jul.

בין חך לו זאקל געווען האט זאקל
סכסו זאל קעלענן קראנן זונג מיט
אונט רוזמאנין קראנן אונט דען
האל אנגעטרוקן אין זעל הער פערט
קארטל די זאל.

28-29 Jul.

ברוך פון דעם פאסטט אודר

עיק קארטל זאל זון און געלדיגען

cum uni et alteri ostenderem, a. d.

mit. dicitur: Non mi-
nium superbiendum. v. v. v. v. v.

עין שטיק טוך

זאקסן זאלן איינצען קופטן אהנט

Via. Her.
Monsther la route.
Dérober sa marche a l'ennemy.
Stuborg gsfy.

19-20. aug.
ב' בכיף ובון הער דוקטור שאול
אן דוקטור ווינקלער מיט אט
אוך אייט הער דוקטור שאול
שעלבסט בעי מיט געוועזען.

5-6. Sept.

אטאק מיט פרייל י.ד.ס.
מיין שרייבט אונ קורס ריטטיין
שיעיי פרוגירט ווירטין.

13-14. Sept

אונ דע אונזער זעל בודין
מיכר קאמאנד אונגעלעין
אונ איל הער פאגניק אול
13 מיט פונל זעט קואן זאגאניכ
זאל אים זינעל זיכט געשאל.
אונטרעלעין דעוב מיין פראו און
קינדל נוסן געלעגן אונל קיין אונס
האבן קונגן: אונל און דע אונזי אונטאל
אונ אטאק מיט פרייל י.ד.ס. וואלט געבראכט;

Dies. Mane. Vespera. Nox.
Quand les premières pointes du jour
eurent dissipé les ténèbres, et de
couvert la vraie face du monde
aup yeux des hommes.

19

14-15.

דיי סראנוולטען מיטער סוק קרייכטא
באזן עלאובט זיך זען סיל
זיך מיט מינע סראו לו גע-אבון

4-5. Oct.

רייט רייט רייט חבקוק
(בקר 2 חבק' a)

17

92

Aqua. Fluvij. Navigan.

Gagner l'autre rivage.
La mer inonda le chemin du passage.
Sage.

aller en tapinois
trouver que l'on en fait en
flagrant délit.
Jouer de la Patte de viole.

Voyez si cet échange vray duit,
cruyer les railleries de
du gout d'apresent.
Ils disent come l'opera:
Plus de fois on est infidelle
& plus on goute de plaisir.

Quant on sent mourir la tendresse
différemment on baille au nez d'une belle
les Bellegard, La Roy d'Yffetot en France
et les Bassi. peut cracher s'il veut d'un
sur tout son territoire
Il fut reçu come un chien dans
un jeu de quilles.

Sauge contre ta goulte.
Elle le berna come il faut.
Enfles la montee. La Chronique
Les Enfant d'ignace. Scandaleux
Il est bon Enfant.
Boire le vin de l'Ethrie: d'une
botte.

Raisonnez à gauche
L'odorat souffre quelque chose au nez.
Boire plus que de raison.
oublier de faire un fond pour l'Alorian. auf
Wetzfall.
leurs finances etroit esquivées. rive.

Fides.

Procedere un'entiere creance en
Hann.

1678.

טת ט - 5

עררעקליכ אומנא פון גרוסן פלאגן
 און גערעכטן די אונטערע פאטענטאלאנד
 זעפער שטעדען: דאן און ווי אין
 דער העלגן געזעצט קירכען ווערן
 איטט פולך גראוואוס (S. 10. 10. 10.)
 שטורמ ווינד און ענדגעבן ענטשטאנדן
 דאל מאן זיכט גלייבן קונט שובדן
 און דער קירך אול פורכט דאל שיא
 גינפאללי הינאול אופען מושן. דא
 דאן אים הינאול געהען נוד מערתי
 און שרעקליכער. לייכע אין דער
 לופט מיט אעלען פערדיסטעס
 שטאוב וו הערבען געפאלן. מיט
 פנייער פלאמן וו פור דער קירכענטייר
 (S. 10. 10. 10.)
 מיט גרוסען שרעקען דער אול געהערן
 פורדען געפאלען. ווערן אין
 קומעט אין פורם איעל גאט גען

Tempus. Spatium.
Long. Tempus Sepulchris.

1679

29. Apr.

אילט אין טויל פון זעקס טעג
הע זעלבער עינגעבאלען אונד האט זעך
גיסעל סיך אונד לוס סאלען אונגעלאסן
בעי אונד הווערענדיג אונד האט

17-18. May.

אין דועלענדיג שלאג פול האט
זעך קורפירשטען בעטנוסען: אונד
אישט פור אין זינד הער אונד
אן זעך קירכען געגעטען וונדען

8-9. Jun.

De Trophimo, ^{Ephesio} Alt. XX. set XXI.
29. 30.

Sequ. J. d. i.
Guimen Sahis
in 1. Cor. IV. 20.

11-12. Jun.

Francothabum פון אונד
פאלקען עינגענומען

20-21. Jun.

Perseutio ob religionem, et inter-
rogat, sub comminatione mortis. Responsio.
Orabo, et sperabo, virtutem Dei in
infirmis meae perfectam iri.

געעצילבע קראנקע זען 12 הייר אונגעגען
זאלאן זעך קירכענען פארן שלמה'ס זייגען

Diffutare.

Ils accordent une chose &
chicanent seulement l'autre.
Confesser & reconnaître la Verité,
malgré les déguisemens, & les
Calomnies des J.

11-12. Octob.

Acti Franckfurtij תוך החלום מן הציטאלי
דורך פראנץ פאפסטין זאגענד אין
קוייר דאזעלעכסטען אנקומען מיט
פייטונג דאל דער קודפירטט געלטערבען
וועלכע איך דעק הער האקענבערג
געזעט 12 מיכ געזעט דאל אים
געטראומעט ווי 15 דאל גייט לויט
אים 16 אורען קומען סטאן (Paisa)
אור דאל נומער געלטען זולטע
דער נאמען (Si... quier)
דיגעז איל אים טראוס.
חלמתי מיניו אליקא וזיג אה
דאל און שטאט עיינער ארטען ווידינד
12 איך אום דען האלע געטראומען
דער קודפירטט מיכ איינע בעיי
ליידינד אום דען האלע געטאן

Homines mali.

*Quelques reveches. D. inordinably
quibiti fuffeat.*

15-16. Dec. 79

פילר קינדז לעיכטען : אוך אט
העי ד' סעילען האט - זא הער
ד' הערפעדע מיט אים נובורזעלט
אזאנען - אול אים מיט הער ד'
לעיעלול. אום זען ראנע אים אין
צעמען ווולען. זוך צעלך נוכ אינגען
גאנען.

20-21. Dec. 79.

Liturgia anglicana אין דע
קורביטען קאפעל געזונגען ווודען :
Constantinijuli אין גועען : *in viam sanctam* *an Roman. itor.*
Et eam valde turbulentam, cum
pc. libror, inveni.

Hypocritis. Simulatio.

Un vertueux de mine, un Philo-
sophe masqué, & un Sage
contre fait, D. Saphir. Gal. DUFF.

1680.

31. Dec. — 1. Jan.

Lubeca, in periculo a Gallis,
vel Saccis.

2 - 3. Jan.

Hollantisch, & Diversi inchoaty,
ac sicca mortuorum. Caaty,

vel Jesuit an dem Grotte Spring
+ y. in hypo caustis Lumbisimensi.

7 - 8. Januar.

Miri moty & baculationes in
civitate ה'תתקכ"א. Januam.

10 - 11. Januar.

איסט מיכ סוף זער (ursg) געלענט
וורדן.

צין און ינגעלאנד אבי נוק א צפ

שאג געוועלען אבערל בעי זע זע

אין פאך זאכן זעכ פראו מוטע

זאכן ווארן אינע מער פאלען אלאן.

Disputatio colentis in templo 13
שטראלצורג, habita.

In Stadt Braag.

14 - 15. Januar

Itor cum iporu - Hollundium, inple
wuram & Enkhusen, p. 19 mare.

Separat.

L'ame detachee du corps.
Avoir l'ame degagee parmy de
richesses egales a celles de Roy.

24-25. Januar, 1680.

דאס זעך, וועלכע דאס איז פאר
קורפערט געווען, איז פארענדיג
בעי אינוועיערונג זעך געווען קורצען
וואס מען האט טון וואס עס.

אין דער זעלבער שטעלע
אין פירטעלעך פון דער זעלבער
אין פירטעלעך פון דער זעלבער
רוך.

וואס מען האט טון וואס עס.
וועגן זעך קעגן אונזערע
וועגן זעך קעגן אונזערע

25-26. Jan.

האט אים געטוישט אונזערע
de un christiano & quoniam
officium xi participat reddimus.
אונז געטוישט זעך דאס וואס
וואס מען האט טון וואס עס.

פון זעך גרויס קריסטעלעך
זעלען נאמען אים אונז עינעם גרויסע
געלובט און זעך קריסטעלעך און זעך
שום עינעם אונז אים עינעם געטוישט
זעך נאמען M. Baillij.

וואס מען האט טון וואס עס.
אין דער זעלבער שטעלע
אין דער זעלבער שטעלע
אין דער זעלבער שטעלע

Convence alicui. Ca.
pauca esse alicui.
Une femme ne peut a
voir d'habitude avec la Philo-
sophie.

שארך אונזען מיט זאנדען נונגעבונדען
אונד פערזיגאלט. אבער אונזען
אין אונזעליגע מענגע וויכט העכאול
געפאלען אונד זיי וועילע טיכער
דארום איבערלופען.

14 + 17 Mart.

געפאלן זע בעי קופערהאגן
אוי ויא מיר זאל וואסער זיי איבער
זיא קטא געלויבען אונד אן מיט מיט
און זעמעלען אין העכאונגעאכטייטערע

18 - 17 Mart.

פון הער רייכענבערג דאל געגאנגע
Cometa non diu,
turna a duratiu.

3. Septemb.

זאל לונגלעך הונדערטער
אן ארען און געלויבן זונן און
דער אבערלויסט און קונצלער
גענוענט האט

ט. ט. 12 + 13.

זאל דער זאל זון דער פראו אוטער שטוב
היי מעיין געלטעקט געווען. זארהעך און
זעציק נאכט דייב און זאל האל זיינגעזאק

ט. ט. 17 + 18.

in agone mortis
שאלט זון *in agone mortis* און לויסעלן
געזאגט . AKAKIA

ט. ט. 22 + 23.

אן דער לאמאסט פרעג שטערען
לוי. (אונזער פיר) זעצאר מענער
און געהען און שווארען מענטשן
און קליידען און דער קירך אונט
זאל לוי הערשאפט און גרווער ערצאקיי
און אלס גוטליכע געזאסטן. ווראוף
הער לאמאסט זאגט (זאל אונט און
גרוועל אונטן אונט) דערקלייבן
אלס אונט און דער זעל געזעט קירך
זאל אונט אונט. נאכאמאל אונט אונט

4-5. Deum.

יפת אלהים ליפת

13-14. 1880.

גדול ברמז אים לול לאודוך
על גאון רואיכט וורדען: און האט
עיוצר אול דעם אין פלאפען טערהעמען
לול גערופען: און גרול גוט וואל פון
געלענדע ומחמלעטע אין 12 קיכלער
בייט!

15-16. 1880.

אין גדולע גאלטכעו פון לאטע
יודען און צוואר אלע טלעכט און
קעטעלה אפטיג. אומג וועלכע זי 15
היינע יודען העכומען גאונען

1681.

1-2. Januar. 1681.

אין עלשעקל-כער דוננער איבער
 אונזערס האוסט אין זעס הימעל
 וו שטארק אונד לאנג זאל על זיא
 אונזן ניכט האבען פער טראגן
 קוננען. אונד זאל האל געזען טעך ט

conf. apud.

4-5. Mart. 1681.

האב ווארן אין איינעם אונזער טעלען
 שפיל זען Promethium מיט אונזער
 אדלער וו איז זאל בערל נאמעס
 repraesentation: זערה אייבען האט
 אויך זייס וונדער. צעלינג אונזער
 שטעטער לולאנג ווללען
 repraesentation.

*שפיל פאר
 pocaltantia
 fuit, ut vel qd
 aliquid
 sed deq. m. chira.*

24-25. Mart. 1681.

בין און נעצען נוך איינעם וו זעס
 פרעדיגאמט ווערודטאט ווודען
 אונד האב אונד נחיי פראגען זאל
 יא איינליך. אונד פרוכטן: דארונד
 וו זעס געזעט אונד זיא קניא געבאלען
 אונד אין זעלעבן ערוואכט.
 הער פערלויב האט מיר זען
 עיך אב געטען.

א.ס. 1682.

20 + 21. Junii.

חלמתי ראל איך לן מארפור
 זעיי פרופעלור תעולוגיאע וורדען
 אונ מעיני צילטע אקטיין האב
 אופֿ העיוון אנדרעי ויינע
 פֿור פֿילן אונ-טורען האלטען
 וואלען:

ת.ס. 21-22.

1. ווי איך מיך לטאונען ענדערען
 אונ גא-כטאפֿ זיא אינגאנצע
 דורך דען מונד הערואלגעוואען:
 אל וועלען אונף זענען
 לעבעדיגע דורככטאנג וויכ
 וורדען 20 אונגעלעגליך לוגעוואען:

2. פֿון ענער לפֿין 20 זיך
 אין מעיני לפֿיל הערואלען
 וואלען: פֿון מיר העוועגענומען
 מיט זעס קערעלען אבער ניכט
 געטועט ווערען קונ: רונדען
 אלט זיא אין מיטן קעללעך
 געלפען: אונ פֿון זען אמערען
 דארין פֿערפֿולגט וורדען:

ג. סיון אינגעס גרוסן זאן 10 מיר
אול געפאלען אונ דייא געלטאט
סיון צינער האנד מיט פייניגען
געראבט :

Januar. 22-22

י. זאל איך לום זילוף סיון אפער
צוועלעט ווודען : אונ היי
פאבר. י. אול מיר זערו גאקעוועלע
2. וודעוועג עטוואל סיון Pentecost

Mart. 7-6

זאל היי עאלטור אול ער און
ל. י. סירטע זאל פפענד נעט
מע האלטען קונען זאמער הענאג
געלפכונגען אבער מיט זעע פול
אונטער זאל באז קומען אונ גיין
צעין אנטווע געדרעקען : אין
צעילען מען אונט א טעקלטור
צען לארענדונג :

Jun. 6-5

היי אונגראנס געלטורבען :
אך סיון קורפילט קאל אונז
לום אינפארמאטור זעל קורפילט
אונגעווען :

12-13. augusti.

Somnavi, Dentem maxillarem
magnam (cui 5. minoris infir-
cran) mihi exuisse.

21-22. augusti.

Somnavi, Dentem magnam ante-
riorem, sine labore a me ex-
tractam.

1-2. Sept. 1682.

caritatis vini.

בין וונדעליכען טירען (11. 15.)
פֿון אונדזער דוק וועלכע
די א גאנץ געלעגנט אונד
זונדעליך און זען קאלעקן
געלעגנט. אונד ווי א זאלעלעלע
זען ווען אולגעאנטע אונד
ניכט אלס לערע פֿעלעך
געפֿונען וונדען

2-3. Sept.

אין פֿראנקל (Hamburg) פֿרעגט
איר די א וויט si est per meritum
gratia per meritum: אונד דעזעלען
זען קורפֿירטען און הערנען
אמיינע אלעלעך און אמיינע זען
א א א זען זען לעך אונד
irridet, si a me benemeritis
in similitudine.

4-5. Sept. 1682.

Iterum, integrum ordinem dentium inferiorum dextrorum, numero decem, mihi excludere, indeq; timorem linguarum ortum, quod remotionem impediret. Paulus ad alicui impedimento post: Dentem, qui post alium fuerat, a me exemptionem

4-9. Sept. 1682.

Iterum, dicitur dentes, a parte sinistra et aliam partem, inusitata magnitudine mihi excludisse.

28-29. Oct. 1682.

דגול צינע ווערבלאז און ציינעס
כטול זעך קופך אונגעלאנגן ווידער
אונד און אין בעילין דעל זאלב בעל
קיידיג אול הער אונדער ארט און
מיט געשייכט אונד און דעל אנטענן
געלעבונגען אונד אונד דעך אפייערע
האונדער דיי עקלעקונד און געלעבונ אונד

4-5. Dec. 1682.

דגול הער ד' שטראל געלטאט געליבט
אט טוך מער אנטענן און דיי ארט אונד
און אונדער זאכן טודען פאכט דעם זעך
און געען אונדער בעדאוס טעדע און טען
און געען: און און און און בעדאוס און
וואלדן זענען הער געען און און און בעדאוס

און דעם 10. Dec. 1682
געלעבונ

ff. Andrei.

Item, dat omnia gesuyt: העב
אנדריי, scilicet fortunam Pauli
nam.

19-20. Decemb. 1682.

MS.
Separati Nuntii die
tule mandatum
ab eis, et postquam
accepti.

דאל אײנע פֿוללמאכט פֿון העב
פֿופענדורף אונז זענען טוכטער און
אל לווערן געפֿאנגען:

21-22. Dec. 1682.

דאל אן דעם הייליגן גרווע
בוטען מיט שוואכען אונז געלעבן
פֿאקען געזעצטן ווודרען: אונז מיך
דען אנזען טאג דארפֿון מיט הער
שאלוט געזעצט זױע פֿעלער אונז
על אן דער טאג געלעבן אונז
מיט געטריגעט:

29-30. Dec. 1682.

In quibus die retulit mihi
et de Crollis, uxori d. Fabricij
nocte ipsa, cum et ipsa, et d. Fabricij
vigilarent, in cubiculo
suo vehementer ictus audire
fuisse, ac si quis ligno mesam
vel quid aliud, percuteret:
Candelam accensa, nihil mutaverit

deprolesum fuisse. Nō ite quēdēte
cognatū, ^{f. t. t.} p. n. s. m. j. lapsim veluti
pōdētū gravissimū addiderunt

18-19. Jun. 1683.

זאל זעך דיקי טורן זייך
אין זיא אונט געפאן. אל
מאן מיט שטיקן וואלען. לילען
in hunc
propugnaculum ura tarru
וואלען

24-25. Aug. 1683.

אל אונ זעך גרוס קומעט
וידער אס הימעל וועך געזעהן
וורדען אונ זיך אין צייטן וונדער
העראס האנגענדין קראט (פאלט)
ווי ציין פאפאלט לע מונטראכט
פערואנזעלט העטע: אל וועלכען
אללעזע ביימיג קונגען העראל
געפאנען:

3-4. Sept. 1683.

אין ארלעקאך. אלען אל שטיק
אונ מעינע זוכען:

77-18. Sept. 1687.

Mediā nocte, janua cubiculi mei
 me et uxore vigilantibus & audientibus,
 Cum prius a me uide' occlusa fuisset
 audita fuit denud' nulla presentis oc-
 clusa.

22-23. Sept. 1687.

אינע אונזע לייכטפרונגען און
 אונז אונזער זעך Concejtion טרייט געקומען
 געהאלטען: בעי זענען אך אונז
 אינע תרופה געפירטע:

26. Dec. 1687.

האט זעך הערען אונזע און אינעם
 אונזען שטאמעטען אונטער געלעבן
 אונז דאל ער פור זעך פרוידן
 פור זעך אונטער געלטאונדען
 אונז זעך געברעט:

1684.

37

ה'ת"ח. י. ט"ו.

ז'ין איך און קליפען אין זעך
 זע (ר'וילען זענען דאס וואלער
 אופ'לוט'מען לייען) ל' לייען קומען
 דא מיך העך ע'וקל זאמען דא
 דאס ל'ווע'מאל'ג קאופ'פען און
 זעך טיר מיך ל'ווע'ן זוט'ל'פ'טען
 זע'רע'ייטעט: זע'רע' דיא ע'יני' מיך
 אין דיא ע'יל'ער'לע זע'רע'יגע'ט אונ
 ע'ע'ר'א'ל'אונג ע'ון א'ל'לע' מע'נ'ל'ע'ן
 ע'ע'ר'ג'י'אונג א'ג ע'ר'ק'ו'ק'ונג לע'ר'ע'ן
 ווי'כ'דע': דיא אונ'דע'ר'י' מיך ל' זע'ר
 ה'ו'כ'ל'טע'ן ע'ר ע'ר'ע'זע'ן וו'ר'די

Mart. 10-9.

דאס מיך ל'ווע'ן ג'ר'ולע' ל'ע'ן
 ווא'ל'ע'ז'אל'ל'ע'ן

Mart. 17-11.

דאס מיך א'ל'לע' מע'ינע' ל'ע'ן ווא'ל'ע'ז'ע'ן

Jul. 10-7.

א'ל'לע' אונג א'יין ג'ר'ול הע'ר' ע'ון
 ט'יר'ק'ע'ן ע'ור' הע'ר'ע'ל'ע'ר'ע'ן ק'ומע'ן
 וו' ווי' ע'ון זע'ן א'ל'ל'ע'ר'ע'ן זע'ר'ע'ר'ע'ן

Aug. 17-16

בואוֹרֶךְ לִי דַעַר קִאָנְלֵאֵי: זֶעֱלֵעַן
 אורזאָךְ הַעַר פֿאַלְטֵר מַעֲלֵעַת
 דאַל מַאָן זַעֲזֹרְגֵט זײַט אַלְדֵאַטֶען
 זו פֿון אַלֵּל הַעֲרֵאָג זאַנְגֵן
 הַיִּיִן בִּרְעֵפֵעַן ווִירְדֵעַן ^{Hem} אַן טֶעם
 דאַל זַעַר קִאָנְלֵאֵי קִנְעֵכֶט גַעֲרֵג
 זַעַן אַבְעִזֵּי מַאָן טַעִיפֵל דַאַרְן
 גַעֲזֵרֵעַן

Aug. 21-24 1684

אַל אַז אַז אַיִט אַיִנְעַר פֿֿראַווען
 לִי פֿֿראַנקֵנדאַ גַעֲזֵעֵעַן אַז אַז
 דאַלֵּעֶט אַז אַז קִיִּיִט קִיִּיִט
 גַעֲטֹרֶעַן: הַעֲרֵאָךְ אַז לִיִּיִט
 פֿון הַעֲזֵלֵעֵרֵג קִוִּפֵּן דאַל אַז
 אַז נִוֶּךְ אַיִיִט אַז אַז קִיִּיִט
 קִיִּיִט פֿון אַיִיִט אַז אַז
 זַעַן קִוִּפֵּן גַעֲטֹרֶעַן זַעִיִט

1687.

י.ח. febr. 17. + 9. י.

חלמתי דאל אין זעק אייני
 סאפשיט ליך פֿיר זער
 קולטער קירכען געטראגען
 ווירדען זינא גאנצי גרול
 מאנער זער קולטער קירכען
 מיט איינעם גרולען קנאל
 רי גורען געפאלען:

י.ח. 18. + 19. י.

חלמתי דאל מיט איינס גרולען רייני
 געקעמפט נח מיך ערוורגען ווילן
 אוך אין נאזעל אין זייער האנד געשעט
 אוק מיך רי טעקען: זעק איך אבער
 ווידערטאנען אונט איך לערניך
 אוף זען קופף געגעבן דאל ער דאל
 כדער געפאלען אונט איך פֿון איך
 ערלעגט ווירדען.

י.ח. 14. + 13.

דאל איך אין איין צוויי געקומען
 זע לאמער טוללע אונט לולטיגע
 נאכרען געוועלען געוואנט זע
 incurables: *Hand im aufgang*
Quarant mit auf gefahrl. verze.

דזול איך זען קען אלע טראקטירט
12 אין האלע הון אונגרישע
קרעטיער לוי עלען זענען:

ט"ש 19-12

דאל אין גרועל איכט גא-ך
איינעם מון אס הי מען אונגרישע
אין אולטען אונגרישע איינער
געלויבטען געווענען זיל פאלט
אין דיא מיטען זעל הי מעל
פֿורטגעלטען הערנאך
אין דיא רונדע הערנאך
אונטער זען אונזערן אטערנען
איינע גרועל פֿערנדרונג
אונג אונף זער ערזען גרועל
לרענען פֿערנדרונג: דא
וויר מיט אונגרישע
הענדען לוי גוט זעק פֿאלטער
זון אונגרישע געלעט געבעטען
דאל זען אונגרישע דיי קירכי
ערבאטען מוואלע:

1688.

10 + 11. Jan.

Le Royaume De France
tombe en queruilla.

28 + 29. Aug.

זאל דאס דורט וויטל אין זענ דיילן
געילט קיינע געברענגט אונ
אל ער גיבט פארטקומען קענן
פון טעיעלע לעי געוואלט ווערען

29 + 30. Aug.

זאל זענ נעקאר איבער זאל
מאלען גרול ווערען אונ מיט
מאלע אונגעלייט די ווארפן ווארט
געווען;
*Fortitudo exercituum
superbia militum.*

13 + 14. Dec.

זאל מעינער פראווען קענען מיר אים
בעט זענ קופען אונגעבאמען ווערען אונ
זאל זיך לעבען באבען אבער אין גרולע
טראויר גייט.

21 + 22. Dec.

*regna duorum, Elephanti in sedebant,
aeris & vitencus, lapsu utriusq; Elephanti
terminata, uxo iudicantium quorundam,
conyaleu sacra tractum.*

44

1689.

ult. Dec. + 1. Jan.

דאל מעין עֶרְאוּוּ אן אלען אִידן
גאָרען געט לע. לען אומצונען
אונ אונטער אירן קניין גרוע
געלעך אונ געווען געזעט

1690.

20. Sept.

part. post. Invenitum Electori
Joh. Wilhelm Pfalzgr. cum nego.
tium vesterum de pultate compen.
sum. M. Confusionem Electorum:
מלך ארבע: vel מלך ירב:

1691.

25. April.

Selak: von H. Brandel
p. 102.

Mey...
...

3